

16—17 april

Debatter m. m.

Torsdagen den 16 april

Sid.

Svar på enkla frågor:

av herr Hjorth (s) ang. utlåning av vapen och ammunition ..	3
av herr Wikström (fp) ang. viss befrielse från undervisningen i avgångsklass i gymnasieskola	4

Svar på interpellationer:

av herr Augustsson (s) ang. indragningen av domkretsar	6
av herr Österdahl (fp) om stationering av en ambulanshelikop- ter på Gotland	8

Meddelande ang. enkel fråga av herr Carlsson, Eric, (cp) ang. vägarbeten i arbetsmarknadsmyndigheternas regi	12

Fredagen den 17 april

Interpellation av herr Werner (vpk) om kompensation till kom- munerna för höjningen av mervärdeskatten, m. m.	14

Torsdagen den 16 april

Kammaren sammanträdde kl. 15.00.

Justerades protokollet för den 8 in-
nevarande månad.

Ang. utlåning av vapen och ammunition

Herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet ANDERSSON erhöll ordet för att besvara herr *Hjorths* (s) fråga angående utlåning av vapen och ammunition, vilken fråga intagits i kammarens protokoll för den 7 april, och anförde:

Herr talman! Herr Hjorth har frågat mig om jag är beredd att ta initiativ till en översyn av bestämmelserna angående utlåning av vapen och ammunition.

För att en person skall få tillstånd att inneha skjutvapen ställs följande krav i vapenförordningen av 1949 samt av Kungl. Maj:t fastställda tillämpningsföreskrifter från 1961:

Vapen får endast innehas av person, som skäligen ej kan antas komma att missbruka vapnet. Den sökande skall ha ett styrkt behov av att inneha vapen. Vidare skall den sökande vara känd för pålitlighet och laglydnad samt vara om-
dömesgill och eljest lämplig att anför-
tros skjutvapen.

Prövningen skall utföras av polismyndigheten i den ort, där den sökande har sin hemvist.

För automatvapen och pistol gäller härutöver den skärpta bestämmelsen att tillstånd ej får ges såvida inte *synnerliga* skäl föreligger.

Vidare krävs att den sökande skall ha fyllt 21 år. Prövningen sker också efter strängare principer än i fråga om mindre farliga vapen. Sålunda fordras att sökande är aktiv medlem i skytte-

förening, förening för frivillig befälsutbildning eller annan motsvarande organisation samt att han uppfyllt fordringarna för erhållande av automat-
skyttemärke i guld.

Dessa regler gäller vid licensgivning till enskild person, men de ligger även till grund för den bedömning som görs vid utlåning av skjutvapen från vissa frivilliga försvarsorganisationer.

Sådan frivillig försvarsorganisation får för övning eller tävling låna ut skjutvapen till medlem enligt vissa mycket restriktiva regler. Restriktiviteten måste noga vägas mot de berättigade krav, som frivilligorganisationerna måste ställa för att kunna bedriva sin utbildning.

En översyn av vapenförordningen pågår för närvarande i justitiedepartementet men det är ännu för tidigt att uttala sig om resultatet av denna. I avvaktan på utredningens förslag har emellertid överbefälhavaren år 1968 utfärdat provisoriska bestämmelser, vilka innebär en skärpning av gällande tillämpningsföreskrifter.

På herr Hjorths fråga vill jag således, med hänvisning till vad jag sagt, svara att en översyn av vapenförordningen redan pågår inom justitiedepartementet.

Herr **HJORTH** (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka försvarsministern för svaret på min enkla fråga. Skottdramat i Uppsala nyligen då en desperado mejade ner ett gäng ungdomar med en k-pist aktualiserade frågan om inte bestämmelserna för vapeninnehav behöver skärpas. För att få inneha jaktvapen är tillståndsgivningen restriktiv och störst i fråga om salongsgevärr.

Man blir därför förvånad när man

Ang. viss befrielse från undervisningen i avgångsklass i gymnasieskola

får höra att medlemmar i frivilliga försvars- och skytteorganisationer får förvara så farliga vapen som automatvapen utgör hemma i sin bostad — samt därtill en stor mängd ammunition. Även om bestämmelserna föreskriver en betryggande förvaring är det naturligtvis svårt att upprätthålla kontrollen över att så sker.

Vetskapen om sådan hemmaförvaring kan locka till inbrott och även till missbruk. Ambitionen att stimulera det enskilda skytteintresset kan anses lovvärd, men fördenskull är det väl inte nödvändigt att i varje fall förvara ammunitionen i hemmet. Övningskjutningen måste ju ändå ske på särskilda platser. Om man ej på ett säkert sätt kan förvara vapnen och ammunitionen kollektivt, borde man sträva efter att förvara ammunitionen på annat ställe än vapnet. Nu får vapen endast innehas av person som skäligen ej kan antas komma att missbruka vapnet. Det hörde vi nyss av försvarsministern. Den sökande skall vidare ha ett styrkt behov av att inneha vapen.

Enligt vapenförordningen får utlåning av skjutvapen ske till medlemmar av olika skytte- och försvarsorganisationer. Detta gäller även sådana organisationer som frivilliga automobilkåren, frivilliga motorcykelkåren, Röda korset, Blå stjärnan och Sveriges lottakårer, vilket jag finner mera märkligt. Den som är berättigad att inneha vapen får utan hinder låna ut vapnet för kortare tid, högst två veckor, för samma ändamål som tillståndet avser. De allvarliga följder som en utlåning av vapen och förvaring i hemmet av vapen och ammunition utgör kan enligt min mening föranleda restriktivare bestämmelser, i första hand för automatvapen.

Jag är glad över att det pågår en översyn av denna fråga inom justitiedepartementet, och jag förutsätter att den leder fram till en ytterligare skärpning av gällande tillämpningsföreskrifter. Jag hoppas att det inte dröjer alltför länge.

Med detta ber jag än en gång att få tacka för svaret.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Ang. viss befrielse från undervisningen i avgångsklass i gymnasieskola

Herr statsrådet och chefen för utbildningsdepartementet CARLSSON erhöll ordet för att besvara herr Wikströms (fp) fråga angående viss befrielse från undervisningen i avgångsklass i gymnasieskola, vilken fråga inlagts i kammarens protokoll för den 17 mars, och yttrade:

Herr talman! Herr Wikström har frågat mig om jag anser att arbetsgivarintyg om avtalad anställning bör berättiga elever i de gymnasiala skolornas avgångsklasser till befrielse från undervisningen under vårterminens slutskede.

Enligt skolstadgan har klassföreståndare eller rektor möjlighet att meddela elev ledighet från skolarbetet under vissa förutsättningar. I den mån det kan finnas behov av närmare anvisningar rörande tillämpningen av dessa bestämmelser, ankommer det på skolöverstyrelsen att meddela sådana.

Herr WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka utbildningsministern för svaret. Denna fråga aktualiserades ju när vi övergick från studentexamen till en examensfri skolavslutning. Jag ställde min fråga delvis mot bakgrunden av den situation som i fjol uppstod i en rad kommuner, där eleverna i de gymnasiala skolformernas avgångsklasser begärde att få sluta skolan samtidigt som de elever vilka skulle påbörja sin värnplikstjänstgöring. Det främsta motiv som angavs, åtminstone inofficiellt, var att man ville ha tillfälle att fira sina examensfester på samma sätt som tidigare.

Ang. viss befrielse från undervisningen i avgångsklass i gymnasieskola

Många kommuner och skolstyrelser hamnade i en ganska underlig situation där man utsattes för kraftiga påtryckningar från elevopinionens sida. Skolstyrelserna hävdade väl i allmänhet att undervisningen skulle fortgå till terminens slut, men på många håll föll man ändå undan för elevopinionens tryck.

I år är elevaktioner ånyo på gång, och jag tycker att det är angeläget med ett klarläggande. För min del har jag ansett det självklart att alla elever bör gå terminen ut, med undantag av dem som skall börja sin värnpliktstjänstgöring, och det är ju i allmänhet en mindre del. Självfallet skall de elever få ledighet som kan prestera tillfredsställande motiveringar för sin ledighetsansökan. Dit hör en praktikant-tjänstgöring som kan bedömas nödvändig för elevernas vidareutbildning eller naturligtvis, som alltid, speciella familjescäl, eller om man, som ofta är fallet i juni, skall delta i någon kongress e. d. Men skall man verkligen ställa sig positiv till aktioner som kan komma att omfatta praktiskt taget alla elever i en klass? I och för sig är det inte svårt att få intyg från en arbetsgivare om att det skulle vara önskvärt att vederbörande elev kunde börja sin anställning för ett sommararbete redan den 1 juni eller de sista dagarna i maj.

Det är, som utbildningsministern påminde om, klassföreståndaren eller, om det gäller mer än tre dagar, rektorn som har möjlighet att bevilja denna ledighet. Men rektorerna råkar här in i en mycket svår position gentemot sina elever, om de utan att få vägledande anvisningar skall ta ställning till dessa frågor. Jag tycker alltså att det vore önskvärt att man fick ett klarläggande antingen från utbildningsministern eller från skolöverstyrelsen. Helst borde en sådan anvisning ges i tid så att vi slipper denna typ av aktioner, som jag upplever såsom ganska meningslösa. Jag förmodar att utbildningsministern och jag är överens om att en poäng med det nya examensfria syste-

met väl ändå var att eleverna även i avgångsklasserna skulle gå kvar terminen ut.

Herr statsrådet CARLSSON:

Herr talman! Frågan om läsårets längd och skolarbetsveckans omfattning har som bekant nyligen varit föremål för riksdagsbeslut. Det är alldeles givet att det beslutet inte skall kunna ifrågasättas på så sätt att det blir en regel i en skolenhet att man får göra undantag. Den prövning som kan ske skall gälla individuella fall, där då särskilda skäl talar för att man på grundval av — i detta fall — ett arbetsgivarintyg skall kunna få sluta tidigare.

Skälen för riksdagens ställningstagande på denna punkt var självfallet både organisatoriska och pedagogiska. En förändring av dessa bestämmelser om lärotiden m. m. kan — det är väl rimligt att utgå från det — få vissa konsekvenser för skolarbetets resultat. Även detta gör att ett sådant här kollektivt ställningstagande inte är lämpligt och inte heller har varit avsikten.

Eftersom man med rätt eller orätt använder arbetsgivarens synpunkter såsom motiv för att lägga fram detta intyg, vill jag också betona att det även bör vara ett arbetsgivarintresse att eleverna fullföljer sina studier och har en så god utbildning som möjligt när de skall tillträda sina anställningar.

Herr WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! Låt mig bara säga till utbildningsministern att vi är helt överens på denna punkt. Jag är glad för detta klarläggande. Det kan förhindra en mängd tvister och underlätta för rektorerna att ta ställning till framställningar som har kommit eller kan komma i detta avseende.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Ang. indragningen av domkretsar

Ordet lämnades härefter till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet GEIJER, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr Augustssons (s) interpellation angående indragningen av domkretsar, och nu anförde:

Herr talman! Herr Augustsson har frågat mig om vissa aviserade indragningar av domkretsar är i överensstämmelse med riksdagens uttalade mening och i så fall på vilka grunder eller principer indragningarna baserats.

Riksdagen antog i maj 1969 riktlinjer för en översyn av den judiciella indelningen. Riksdagen godtog därvid principen att en domkrets regelmässigt bör vara så stor att den bereder sysselsättning åt minst tre lagfarna domare men uttalade att principen bör tillämpas med stor försiktighet. Enligt riksdagens mening bör en domstol med två domare behållas om den är så belägen att en indragning av domstolen skulle påtagligt försämra den rättssökande allmänhetens krav på service eller eljest medföra väsentliga olägenheter för enskilda eller det allmänna. I detta sammanhang betonade riksdagen särskilt att domsagokansli i centralort så långt möjligt bör bibehållas. Riksdagen ansåg också att domstol med endast en domare övergångsvis kan komma i fråga.

Efter tillkomsten av det nyssnämnda riksdagsbeslutet har Kungl. Maj:t i särskilda beslut förordnat om den judiciella indelningen i tre hela län och delar av fyra andra län. Besluten skall med ett undantag gälla fr. o. m. den 1 januari 1971. Genom dessa beslut minskas antalet underätter — som den 1 januari 1970 var 135 — med 17. Av dessa är 12 s. k. enmansdomstolar. De återstående 5 har i dag två domare men är alla belägna i orter där det finns ytterligare en domstol. Ingen centralort som i dag har kansli för domstol med minst två domare kommer alltså att sakna domstol till följd av dessa beslut. Bortsett från ett specialfall innebär de

hittills fattade besluten att sju orter med enmansdomstolar mister sin domstol. I samtliga fall är det fråga om domstolar med så litet arbetsunderlag att de redan nu inte ger full sysselsättning för mer än en ordinarie domare. I flertalet av dessa fall kommer dessutom arbetsunderlaget att minska ytterligare som en följd av kommunindelningsändringar. Korta avstånd och goda kommunikationer bidrar i dessa fall också till att någon nämnvärd försämring av servicen ej uppstår för den rättssökande allmänheten genom nedläggningen av domstolskansliet på orten.

De beslut för vilka jag nu har redogjort stämmer enligt min mening helt överens med riksdagens uttalanden, och dessa kommer givetvis att beaktas även i det fortsatta arbetet. Vad speciellt beträffar enmansdomstolarna är jag beredd att medverka till att sådan centralort, som är särskilt ogynnsamt belägen och har besvärliga kommunikationsförhållanden, kan på de villkor riksdagen angett få fortsätta att vara kansliort för domkrets, även om domstolens arbetsunderlag är otillräckligt för flera än en ordinarie domare.

Slutligen vill jag framhålla att varje beslut har föregåtts av utredning om de lokala förhållandena och att kommuner och andra intressenter haft tillfälle att yttra sig över utredningen. Som ett led i beredningen av ärendena brukar dessutom tjänstemän i justitiedepartementet överlägga direkt med företrädare för berörda lokala intressen och berörd personal, vanligen i samband med besök på de orter som är i fråga. Detta förfarande kommer att tillämpas också i fortsättningen.

Herr AUGUSTSSON (s):

Herr talman! Allra först ber jag att få tacka justitieministern för svaret på min interpellation. Det utgör till stor del en bekräftelse på riksdagens beslut om att sammanläggning av domkretsar bör ske med stor försiktighet.

Utskottets skrivning på denna punkt var ju ett resultat av den starka opinion som kom till synes ute i landet som följd av föreslagen ändring av domkretsindelningen. Utskottets skrivning och riksdagens beslut följde också de tankar som kom fram i de motioner som förelåg i samband med propositionens behandling. Här gällde framför allt att inte påtagligt försämlra den rättsökande allmänhetens krav på service. Utskottet betonade också att domkansli i centralort så långt möjligt bör bibehållas.

Även lokalfrågorna bör tillmätas stor betydelse. Utskottet utgick ifrån att regeringen efter utförda utredningar nog överväger frågan och utnyttjar de möjligheter som finns att bevara domstolar med endast två domare. Märk väl, utskottet sade vidare: "Skäl av nämnda slag" — jag har nu inte återgivit alla skäl — "kan enligt utskottet befinnas vara så starka att de motiverar bibehållande av domkrets som ger arbete för endast en domare. Med dessa jämkningar är utskottet berett att godta propositionens förslag i denna del." Riksdagen ansåg alltså att domstol med endast en domare skulle kunna komma i fråga. Ordet "övergångsvis" i detta sammanhang har jag för min del inte kunnat finna i utskottets utlåtande.

Det finns flera orter i det här landet där man är intresserad av domkretsproblemet. Men om jag ändå får sätta in tolkningen av riksdagens beslut i en konkret situation så blir frågan den här: Folkungabygdens domsaga i Mjölby verkar vara i detta sammanhang ett gränsfall. Arbetsunderlaget är för närvarande för mycket för en domare. Domkretsen kanske kan betecknas som 1 1/2-domarkrets. Betydande industriell expansion synes vara på gång inom regionen. Domsagens lokaler är tillfredsställande. Denna domsaga skall enligt Kungl. Maj:ts planer i en framtid dras in. Är justitieministern beredd att ompröva dessa planer?

Jag har full förståelse för svårighe-

ten att ge ett svar just nu, och därför begär jag det inte heller. Men en andrahandsfråga kunde jag väl ändå få svar på: Är justitieministern villig att titta litet närmare på problemet och undersöka om inte Folkungabygdens domsaga i Mjölby ändå borde vara kvar? Jag tror att detta skulle vara värdefullt.

Herr KARLSSON, HELGE, (s):

Herr talman! Vi är rätt många här i riksdagen som med spänning väntat på justitieministerns svar på herr Augustssons interpellation om de aviserade indragningarna av domkretsarna, om de är i överensstämmelse med den mening som riksdagen uttalade när denna fråga behandlades i maj 1969.

I den proposition som förelåg vid det tillfället uttalades klart att domkretsarna skulle ha ett arbetsunderlag för minst tre domare. Utskottet kunde — som herr Augustsson här har relaterat — inte helt gå på den linjen utan förordade att även tvådomarkretsar skulle ha möjlighet att existera under förutsättning att man hade kansli på centralorten.

Jag anser att justitieministern och regeringen på denna punkt helt följt riksdagens uttalade mening. Det är ett tillfredsställande svar som vi här fått av justitieministern. Han säger därvid att ingen centralort som i dag har kansli för domstol med minst två domare kommer att sakna domstol till följd av de beslut som fattats. Vidare säger han att "de beslut för vilka jag nu har redogjort stämmer enligt min mening helt överens med riksdagens uttalanden, och dessa kommer givetvis att beaktas även i det fortsatta arbetet".

Jag tycker att detta uttalande ger betydande garantier för att de domkretsar med två domare som har kansli på centralort kommer att bestå i fortsättningen.

Man kan givetvis ha delade meningar om de mindre domkretsarna, men när vi diskuterade detta ärende i utskottet och även här i kamrarna lades enligt

Om stationering av en ambulanshelikopter på Gotland

mitt förmenande mycket stor vikt vid bedömningen av ortens möjligheter att expandera. En domkrets med en och en halv domare som herr Augustsson nämnt med Folkungabygdens domstol i Mjölby som exempel skulle mycket väl kunna existera om man där bedömt att den industriella och kommunala expansionen är sådan att arbetsunderlag finns för domstolen.

Herr statsrådet **GEIJER**:

Herr talman! Det är riktigt att ordet "övergångsvis" inte står i själva riksdagsbeslutet, men bestämmelserna har tagits in i övergångsbestämmelserna, och det var därför jag tillät mig använda det uttrycket.

Herr Augustsson har redan sagt att han förstår att jag inte här i riksdagen kan ta ställning och lämna upplysning i ett enskilt fall som är föremål för utredning. Jag vill emellertid nämna att den domkrets som herr Augustsson här särskilt uppehöll sig vid inte hör till dem som ligger närmast i tur. Det ser för dagen ut så att det inte blir aktuellt med nya regler förrän från 1 januari 1976. Det gör att vi har god tid på oss att ytterligare överväga situationen.

Herr Augustsson frågade om jag är beredd att titta närmare på situationen i det aktuella fallet. Det är klart, herr Augustsson, att vi som jag sagt här inte kommer att fatta något beslut förrän efter en synnerligen grundlig utredning, där alla parter får tillfälle att höra av sig och där vi har utredningsmän som gett oss ett underlag för bedömningen. Därvid spelar också en av de faktorer som herr Karlsson nämnde en roll. Det är inte bara ortens aktuella invånarantal som kommer att beaktas utan också dess möjligheter att expandera.

Herr **AUGUSTSSON** (s):

Herr talman! Jag är givetvis glad över det sista positiva uttalandet från justitieministern om att det inte skulle bli

något ställningstagande förrän 1976. Men om det skulle bli en ändring måste man förbereda detta i god tid på den ort dit domsagan eventuellt skulle flyttas. Man måste ta ställning till lokalfrågor och andra frågor på ett tidigare stadium. Det är därför jag anser att justitieministern borde titta litet på detta innan man börjar diskutera lokalfrågan.

Överläggningen ansågs härmed sluttad.

Om stationering av en ambulanshelikopter på Gotland

Herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet **GEIJER**, som meddelat, att han ämnade vid detta sammanträde besvara jämväl herr *Österdahls* (fp) interpellation om stationering av en ambulanshelikopter på Gotland, fick ånyo ordet och yttrade:

Herr talman! Herr Österdahl har frågat chefen för socialdepartementet om han är beredd medverka till att en helikopter året om stationeras på Gotland för bl. a. ambulans- och räddningstjänst på ön och över angränsande havsområden. Interpellationen har överlämnats till mig för besvarande.

Ansvar för ambulans- och räddningsflygtjänsten har den 1 juli 1969 förts över från luftfartsverket till rikspolisstyrelsen. Verksamheten bedrivs liksom tidigare i stor utsträckning med utnyttjande av civila flygföretag.

Rikspolisstyrelsen har träffat överenskommelser med ett antal flygföretag om utförande av ambulans- och räddningsflygningar i landet. För Gotlands del utförs dessa flygningar f. n. i regel av ett i Stockholm stationerat företag. Om detta företag inte har något flygplan tillgängligt utförs flygningen av annat företag. Därigenom har en i stort sett tillfredsställande beredskap kunnat erhållas. Om de civila resurserna vid något tillfälle inte är tillräckliga finns

Om stationering av en ambulanshelikopter på Gotland

det vissa möjligheter att nyttja militärt flyg i ambulans- och räddningsflygtjänst i särskilt viktiga och brådskande fall.

Enligt vad jag har inhämtat fungerar ambulans- och räddningsflygtjänsten för Gotlands del väl. I syfte att ytterligare höja beredskapen för flygning från Gotland har rikspolisstyrelsen emellertid för avsikt att träffa avtal med ett flygföretag, enligt vilket företaget åtager sig att självt svara för att lämpligt flygplan alltid finns att tillgå med kort varsel.

När det gäller frågan om att stationera en helikopter på Gotland för ambulans- och räddningstjänst vill jag framhålla att ett flygplan kan utnyttjas i vissa lägen där en helikopter på grund av dåligt väder inte kan flyga. Vidare är kostnaden för transport med civilt flygplan avsevärt lägre än driftkostnaden för en helikopter av den typ som lämpligen bör användas för flygning från Gotland till fastlandet.

Med hänsyn till vad jag nu har sagt är jag inte beredd att medverka till att en helikopter stationeras året om på Gotland för ambulans- och räddningstjänst.

Herr ÖSTERDAHL (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet och chefen för justitiedepartementet för svaret på min interpellation.

Bakgrunden är naturligtvis den att Gotland med sitt isolerade läge och sina begränsade möjligheter att tillhandahålla specialister inom sjukvården är i stort behov av snabba och lämpliga förbindelser med regionsjukhus på fastlandet, och då naturligtvis i första hand i Stockholm, samt spanings- och räddningstjänst över Östersjön. Jag har flera gånger blivit uppmärksammad på hur illa ställt det är med standarden och utrymmet i de flygplan som användes vid transport av personer vid olycksfall och sjukdomar som kräver snabb behandling.

Det är naturligtvis omöjligt för en lekman som jag att helt tränga in i de problem som uppstår i samband med dessa transporter. Men medföljande sjukvårdspersonal som kan bedöma frågan, och speciellt sådan som flera gånger har följt med dylika transporter, är upprörd över hur trångt och besvärligt det kan vara i planen. Om nu dessa uttalanden är riktiga, vilket jag inte har anledning att betvivla, är det för mig omöjligt att godta statsrådets uttalande om att räddnings- och ambulanstjänsten fungerar väl för Gotlands del. Större plan och snabbare beredskap är behov som bör tillgodoses. Jag tycker också att statsrådets svar faktiskt understryker dessa behov. Däri säger statsrådet: "För Gotlands del utförs dessa flygningar för närvarande i regel av ett i Stockholm stationerat företag. Om detta företag inte har något flygplan tillgängligt utförs flygningen av annat företag. Därigenom har en i stort sett tillfredsställande beredskap kunnat erhållas. Om de civila resurserna vid något tillfälle inte är tillräckliga finns det vissa möjligheter att nyttja militärt flyg i ambulans- och räddningsflygtjänst i särskilt viktiga och brådskande fall."

Detta sökande efter flygplan tar naturligtvis tid, och därtill kommer att färdtiden mellan Stockholm och Visby och åter är ganska lång. Så särskilt snabb transport kan det alltså inte bli fråga om ens när det gäller olycksfall och annat som kräver snabb transport. Därför är jag tacksam för att rikspolisstyrelsen har för avsikt att träffa avtal med flygföretag om att dessa alltid skall se till att lämpligt flygplan skall finnas att tillgå med kort varsel. Jag vill understryka att det måste vara ett lämpligt flygplan och att det måste stå till förfogande med kort varsel. Kan vi få ett sådant här avtal, är jag ganska nöjd med svaret. Vid tecknandet av detta avtal bör man också komma ihåg att det finns Gotlandsföretag som kan ställa flygplan till förfogande, företag som ligger närmare det aktuella området.

Om stationering av en ambulanshelikopter på Gotland

Den andra delen av min fråga tycker jag inte att statsrådet tar upp i sitt svar. Jag har i min interpellation bl. a. sagt följande:

”En bättre övervakning av detta havsområde (mellersta Östersjön) skulle också ur många andra synpunkter vara värdefull. Oljeutsläpp från fartyg borde ganska snabbt kunna lokaliserar och fartygen också identifieras. Därigenom skulle förebyggande åtgärder kunna sättas in i ett tidigare skede mot oljans skadeverkningar t. ex. på fåglar och längs våra kuster. Vid fartygsolyckor är det också viktigt — speciellt under den kalla årstiden — att ingripandena sker snabbt. Även ur olika militära synvinklar bör det vara värdefullt att ha ständig tillgång till helikopter för spaning, övervakning och räddning av personal etc.”

Många problem kommer till, och något svar på hur de skall lösas har jag inte fått. Många verk blir berörda, såvitt jag kan förstå. Jag har redan talat om rikspolisstyrelsen. Därtill berörs de militära myndigheterna och sjöfartsstyrelsen. Kanske har även naturvårdsverket och tullverket intressen att bevaka.

Att behov av övervakning och ingripanden finns framgår av sjöfartsverkets skrivelse till kommunikationsdepartementet den 28 januari i år, alltså en vecka efter det denna interpellation framställdes. I skrivelsen redogörs för hur helikopterberedskapen i landet är organiserad och var helikoptrarna finns. I skrivelsen säger sjöfartsverket:

”Ur sjöräddningssynpunkt är helikoptrarnas basering i stort sett lämplig. Den täckning av Östersjön som ges när en helikopter är baserad i Visby är emellertid fördelaktigare än när Nyköping används som baseringsort i stället för Visby. Avståndet mellan baseringsorterna Berga och Nyköping är förhållandevis litet. Vintertid är behovet av snabba sjöräddningsinsatser speciellt stort. Med nuvarande ordning försämrar möjligheterna att göra snabba räddningsinsatser med helikopter i delar av

Östersjön under just denna tid. Det är därför angeläget att helikopter finns baserad på Gotland hela året.”

Sjöfartsstyrelsen, som väl måste vara sakkunnig i det här fallet, håller alltså på att en helikopter behövs i Visby året runt. Sjöfartsstyrelsen säger ingenting om flygplanens överlägsenhet, som statsrådet har talat om. Borde inte hänsyn tas till detta yttrande och en eventuell helikopter i Visby utnyttjas även för andra uppgifter? Skulle inte alla de här myndigheternas och verkens behov av övervakning, ingripanden, rapportering, transporter o. s. v. kunna samordnas under en myndighet — givetvis helst på Gotland, där den bästa överblicken finns? Då kunde helikoptern utnyttjas rationellt och vara till hands och snabbt kunna rycka ut när så behövs. Jag hoppas att statsrådet tar initiativ till en samordning. Jag tror att det är nödvändigt att ett sådant tas från högsta ort.

Herr statsrådet **GEJER**:

Herr talman! Herr Österdahl har påtalat att med de anordningar som vi för närvarande har och som jag har redogjort för kan i vissa fall svårigheter uppstå. Det är väl riktigt att man inte kan åstadkomma en räddningstjänst som fungerar hundra procentigt i alla avseenden och alla situationer. Jag undrar dock om inte svårigheterna med andra plan än helikoptrar i någon mån har överdrivits. Det finns vissa fall då det kan vara olägenheter med vanliga flygplan, men i normalfallen bör de fungera bra.

Herr Österdahl delar inte min uppfattning att läget för närvarande är hyggligt — eller att det är väl, som det är uttryckt i interpellationssvaret. Emellertid har herr Österdahl även sagt att om rikspolisstyrelsen nu arrangerar verksamheten på det sätt som jag har antytt så bör det innebära en betydande förbättring. Det tror jag också.

Jag vill egentligen bara framhålla att

Om stationering av en ambulanshelikopter på Gotland

även om en sådan linje som herr Österdahl förordar skulle följas och en helikopter stationeras på Gotland, så kan det ju ändå uppstå svårigheter. Helikoptern kan vara ute på ett uppdrag samtidigt som en ny situation inträffar, och då måste man ju ha möjlighet att klara den på något annat sätt.

Den andra frågan som herr Österdahl har tagit upp, om en bättre övervakning, går ju utöver frågan om Gotlands situation. Jag håller med herr Österdahl om att det är önskvärt med en samordning mellan alla de myndigheter som har intresse av övervakning på olika områden, men i det sammanhanget utgör ju frågan om en helikopter på Gotland bara en del av problemet. Jag ställer mig positiv till kontakter med de myndigheter som det här är fråga om för att de samfällt skall få behövliga resurser. Det är klart att det då måste gälla hela vårt stora kustområde, och därmed blir det ju inte i första hand en Gotlandsfråga, men behovet av samordning föreligger.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts proposition nr 103, om riktlinjer för en partiell omorganisation av den statliga länsförvaltningen, hänvisades propositionen, såvitt den avsåg ansvarsfördelningen mellan stat och kommun, till konstitutionsutskottet samt i övrigt till statsutskottet.

Föredrogs och hänvisades till lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 118, med förslag till lag om allmänna vatten- och avloppsanläggningar, m. m.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 124, angående ökning av garantifonden för Skeppsfartens sekundärlånekassa.

Föredrogs och hänvisades till lagutskott motionen nr 1130.

Föredrogs och bordlades ånyo jordbruksutskottets utlåtande nr 16 och allmänna beredningsutskottets utlåtanden nr 21—26.

Anmälades och bordlades Kungl. Maj:ts till kammaren överlämnade proposition nr 112, angående avgifterna i postverkets tidningsrörelse.

Herr **HERNELIUS** (m) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Med hänsyn till omfattningen av de ärenden som avses i Kungl. Maj:ts propositioner nr 97 och 119 hemställer jag att kammaren måtte medgiva att tiden för avgivande av motioner i anledning av nämnda kungl. propositioner utsträcker till det sammanträde som infaller näst efter 15 dagar från det propositionerna kom kammaren till handa.

Denna hemställan bifölls.

Anmälades och bordlades följande motioner:

nr 1131, av herr *Pettersson, Arne*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 57, med förslag till lag om otillbörlig marknadsföring, m. m.;

nr 1132, av herr *Carlsson, Oscar*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 75, med förslag om den fortsatta regionalpolitiska stödverksamheten, m. m.;

nr 1133, av herr *Olsson, Johan*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 75, med förslag om den fortsatta regionalpolitiska stödverksamheten, m. m.;

nr 1134, av herr *Pettersson, Karl*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 75, med förslag om den fortsatta regionalpolitiska stödverksamheten, m. m.;

Meddelande ang. enkel fråga

nr 1135, av herr *Nilsson, Nils*, och herr *Carlsson, Eric*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 84, angående transportstöd som regionalpolitiskt medel;

nr 1136, av herr *Olsson, Johan*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 84, angående transportstöd som regionalpolitiskt medel;

nr 1137, av herr *Pettersson, Karl*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 84, angående transportstöd som regionalpolitiskt medel; samt

nr 1138, av herr *Olsson, Johan*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 85, angående Norrlandsfondens fortsatta verksamhet m. m.

Meddelande ang. enkel fråga

Meddelades, att jämlikt § 20 i kammarens ordningsstadga följande enkla

fråga denna dag framstälts av herr *Carlsson, Eric*, (cp) till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet: "Vill Statsrådet medverka till att vägarbeten i arbetsmarknadsmyndigheternas regi för vilka endast sommararbeten återstår och där arbetskraften i viss omfattning måste bedömas som svårplacerad får fortgå även efter det att övriga AMS-arbeten avbryts i slutet av april?"

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 15.41.

In fidem

K.-G. Lindelöw

/Solveig Gemert

Fredagen den 17 april

Kammaren sammanträdde kl. 14.00; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Justerades protokollet för den 9 innevarande månad.

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökning:

Till riksdagens första kammare

Undertecknad anhåller härmed om ledighet från riksdagsarbetet från och med den 20 april till och med den 25 april för att i Genève leda nedrustningsdelegationens arbete.

Stockholm den 15/4 1970

Alva Myrdal

Den begärda ledigheten beviljades.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 112, angående avgifterna i postverkets tidningsrörelse.

Föredrogs och hänvisades motionen nr 1131 till lagutskott och motionerna nr 1132—1138 till statsutskottet.

Anmälades och bordlades skrivelse från Nordiska rådets svenska delegation med överlämnande av berättelse för rådets adertonde session.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1970/71 inom handelsdeparte-

mentets verksamhetsområde jämte motioner; samt

nr 50, i anledning av vissa av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1970/71 till bostadsbyggnad m. m. jämte motioner;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 26, i anledning av motioner angående rätten till ersättning av allmänna medel vid frikännande dom;

nr 27, i anledning av motioner angående äktenskaps ingående inför svensk myndighet i utlandet;

nr 32, i anledning av motioner angående bestraffningen av lärare vid övergrepp mot elev;

nr 33, i anledning av motion angående avgivande av nöjdförklaring;

nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen (1963:197) om allmänt kriminalregister, m. m.; samt

nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen (1966:158) angående utvidgad tillämpning av lagen den 22 juni 1939 (nr 299) om förbud i vissa fall mot överlåtelse eller upplåtelse av fartyg m. m. och av lagen den 21 mars 1940 (nr 176) med vissa bestämmelser om fraktfart med svenska fartyg;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i sjukvårdslagen (1962:242) jämte motioner i ämnet;

nr 31, i anledning av motioner angående behovsprövningen av studiemedel för gift studerande;

nr 32, i anledning av motioner angående bestämmelserna om återbetalning av studiemedel; samt

nr 33, i anledning av motioner angående förmånerna inom den allmänna försäkringen för deltids- och korttidsanställda, m. m.;

tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen (1938:274) om rätt till jakt m. m. jämte motioner i ämnet;

nr 29, i anledning av motioner angående belysningsutrustningen på motorfordon;

nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kungörelse om handel med preventivmedel jämte motion i ämnet;

nr 33, i anledning av motion angående kostnaderna för gatuhållning m. m. inom byggnadsplanlagda områden; samt

nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen (1966:700) om vissa gemensamhetsanläggningar, m. m.; även som

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 17, i anledning av motioner om statlig garanti för att trygga Norrvikens trädgårdars fortbestånd, m. m.;

nr 18, i anledning av motioner angående stödet åt trädgårdsnäringen;

nr 19, i anledning av motioner om åtgärder för bättre utnyttjande av skogsbilvägnätet;

nr 20, i anledning av motioner om statligt stöd till försäkring av fiskebåtar och fiskredskap; samt

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående Bidrag till kommunala avloppsreningsverk m. m. för budgetåret 1970/71 jämte motioner.

Interpellation om kompensation till kommunerna för höjningen av mervärdeskatten, m. m.

Herr WERNER (vpk) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Frågan om kostnadsfördelningen mellan stat och kommun i samband med årets skattepolitiska debatt har fått förnyad aktualitet. Det ekomiskt bekymmersamma läget för en rad kommuner har även föranlett uttalanden från en del kommuner om nödvändigheten av att snarast få till stånd en från kommunernas synpunkt fördelaktigare kostnadsfördelning.

1969 års riksdag gav enhälligt uttryck åt samma mening i det antagna utskottsutlåtandet om att jämte skatteutjämningsfrågan även frågan om en annan kostnadsfördelning mellan stat och kommun borde utredas. Finansministern har emellertid uttalat, att han betraktar denna fråga vara "av klart annan karaktär". Finansministern ämnar först låta utreda frågan om skatteutjämnningen. Först när denna utredning är fullbordad kommer utredningen om kostnadsfördelningen att tillsättas. Kommunförbundets tidskrift (nr 5 1970) uttalar sig mycket kritiskt här emot och säger sig ha intrycket "... att något utredande av frågor som gäller kostnadsfördelningen mellan stat och kommun inte kan bli aktuellt förrän möjligen under 70-talets senare del".

I detta läge uppstår frågan om någon eller några åtgärder i den riktning fjolårets riksdag uttalade sig för, tillika fjolårets kongress av Svenska kommunförbundet samt en rad enskilda kommuner, kan komma till stånd utan att den på längre sikt aviserade utredningen därför behöver föregripas. I detta sammanhang bör hänvisas till att regeringens förslag till skattereform visserligen förebådar förslag om kompensation till kommunerna bl. a. på grund av grundavdragets införande, men ingenting sägs om kompensation för de merutgifter som drabbar kommunerna

Interpellation om kompensation till kommunerna för höjningen av mervärdeskatten, m. m.

till följd av momshöjningen. Enligt inkom kommunförbundet gjorda uppskattningar motsvarar en femprocentig höjning av moms en procent av primärkommunernas sammanlagda utgifter eller mellan 30 och 40 öre per skattekrona. För landstingens del blir effekten en merutgift för vård- och skolektorerna med ca 60 milj. kr.

I stället för att den ekonomiska bördan borde undergå en lättnad förefaller det således som om resultatet går i motsatt riktning, d. v. s. en försämring.

Jag kan inte för min del acceptera uppskovet med utredningen om kostnadsfördelningen och delar därvid de kritiska uttalandena i Kommunförbundets tidskrift. Ett tillmötesgående i viss utsträckning borde dock kunna ske oavsett om utredningen om kostnadsfördelningen senarelägges.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för finansdepartementet få rikta följande fråga:

Har statsrådet för avsikt att framlägga förslag om åtgärder bl. a. i syfte att kompensera kommunerna för höjningen av mervärdeskatten samt även på annat sätt bereda kommunerna en ekonomisk lättnad?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågakvarande spörsmål finge framställas.

Anmälades och bordlades följande motioner:

nr 1139, av herr *Jacobsson, Gösta*, och herr *Bohman*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 57, med förslag till lag om otillbörlig marknadsföring, m. m.;

nr 1140, av herr *Bohman m. fl.*,

nr 1141, av herr *Bohman m. fl.*,

nr 1142, av herr *Helén m. fl.*,

nr 1143, av herr *Lindblad*,

nr 1144, av herr *Pettersson, Axel Georg*,

nr 1145, av herr *Pettersson, Karl*,

nr 1146, av herr *Pettersson, Karl*,

nr 1147, av herr *Pettersson, Karl*,

nr 1148, av herr *Pettersson, Karl*,

nr 1149, av herr *Schött*,

nr 1150, av herr *Stefanson*,

nr 1151, av herr *Sundin m. fl.*,

nr 1152, av herr *Österdahl*, samt

nr 1153, av herr *Österdahl*,

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 75, med förslag om den fortsatta regionalpolitiska stödverksamheten, m. m.;

nr 1154, av herr *Olsson, Johan*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 77, angående förbättrat studiestöd m. m.;

nr 1155, av fröken *Stenberg*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 77, angående förbättrat studiestöd m. m.;

nr 1156, av herrar *Wanhainen* och *Hedström*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 77, angående förbättrat studiestöd m. m.;

nr 1157, av herr *Olsson, Johan*, och herr *Nilsson, Ferdinand*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 82, med förslag om vissa stödåtgärder för svensk varvsindustri;

nr 1158, av herr *Schött*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 82, med förslag om vissa stödåtgärder för svensk varvsindustri; samt

nr 1159, av herr *Stefanson m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 82, med förslag om vissa stödåtgärder för svensk varvsindustri;

nr 1160, av herr *Olsson, Johan*, och herr *Svedberg, Erik*,

nr 1161, av herr *Pettersson, Karl*,

nr 1162, av herr *Schött*,

nr 1163, av herr *Stefanson*,

nr 1164, av herr *Sundin m. fl.*, samt

nr 1165, av herrar *Tistad* och *Levin*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 84, angående transportstöd som regionalpolitiskt medel; ävensom

nr 1166, av herr *Gustafsson, Nils-Eric*, och herr *Olsson, Johan*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr

85, angående Norrlandsfondens fortsatta verksamhet m. m.; samt

nr 1167, av herr *Pettersson, Karl*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 109, angående vissa trafiksäkerhetsfrågor.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 14.08.

In fidem

K.-G. Lindelöw

/Solveig Gemert
